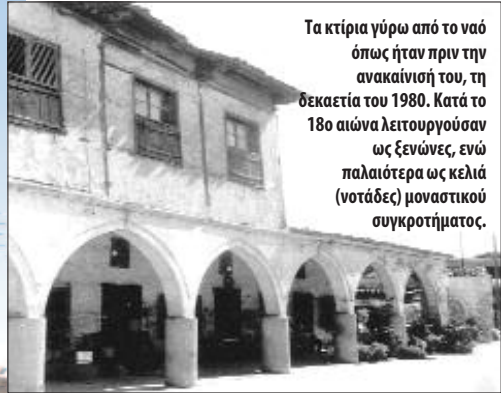

Η εικόνα του Αγίου Αντωνίου και στα αριστερά της εικόνα της Παναγίας της Χρυσοπολίτισσας. Είναι άγνωστο γιατί στο τέμπλο υπάρχει δεύτερη εικόνα της Παναγίας, κάτι που είναι πολύ σπάνιο. Επίσης άγνωστο είναι γιατί στην εικόνα η Παναγία αναφέρεται ως «Χρυσοπολίτισσα». Την επωνυμία αυτή της Παναγίας στην Κύπρο φέρει μόνο ένας ναός της Μητρόπολης Κιτίου.

Η εκκλησία του... Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου

Ο Άης Αντώνης με τους νοτάδες

Τα κτίρια γύρω από το ναό όπως ήταν πριν την ανακαίνισή του, τη δεκαετία του 1980. Κατά το 18ο αιώνα λειτουργούσαν ως ξενώνες, ενώ παλαιότερα ως κελιά (νοτάδες) μοναστικού συγκροτήματος.

Η ενορία του Αγίου Αντωνίου στη Λευκωσία θεωρείται από τις σημαντικότερες ιστορικά, τόσο για τις παραδοσιακές οικοδομές της όσο και για τα μνημεία εκκλησιαστικής και αστικής αρχιτεκτονικής. Ο ναός του Αγίου Αντωνίου, στην ομώνυμη ενορία, είναι από τα κοσμήματα της περιοχής. Όμως, αν και ελκύει το ενδιαφέρον περιηγητών, αρχαιολόγων και φυσικά των πιστών, που ευλαβούνται τον Άγιο Αντώνιο, εντούτοις ελάχιστα είναι τα γραπτά που αναφέρονται στην ιστορία του.

Γράφει ο Γιώργος Κωνσταντίνου

— εναγοί κατά την επίσκεψή μας στο ναό του Αγίου Αντωνίου, στην εντός των τειχών Λευκωσία, ήταν ο Πρωτοπρεσβύτερος Σταύρος Καραπατάκης και ο Οικονόμος Σάββας Παπαϊακώβου. Οι δύο πατέρες φρόντισαν να μαζέψουν για μας κάποιες σκόρπιες πληροφορίες για το ναό, που υπάρχουν σε μερικά έντυπα, αλλά και

να μας μεταφέρουν ό,τι οι ίδιοι γνωρίζουν για την ιστορία του.

Από το βιβλίο της Άννας Μαραγκού και του Ανδρέα Κούτα «Λευκωσία: Η ιστορία της πόλης», μαθαίνουμε ότι η εκκλησία κτίστηκε το 1743. Όπως σημειώνεται στο βιβλίο, «η ημερομηνία αυτή αναγράφεται σε επιγραφή στη νότια πλευρά του εικονοστασίου». Όμως, σε φυλλάδιο του δήμου Λευκωσίας αναφέρεται ότι η εκκλησία κτίστηκε το 17ο αιώνα και ότι ανακαινίσθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Φιλόθεο το 18ο αιώνα. Οι σημερινοί ιερείς του ναού υποστηρίζουν ότι η ανακαίνιση (εκ βάθρων – επί άλλου ναού) του ναού έγινε το 1735 (η χρονολογία είναι χαραγμένη στην κύρια είσοδο του ναού).

Στο φυλλάδιο του δήμου Λευκωσίας αναφέρεται ότι για το κτίσιμο της εκκλησίας χρησιμοποιήθηκαν πέτρες (πουρόπετρα) από προϋπάρχον κτίριο (μάλλον ναό) στο ίδιο σημείο. Σε βιβλίο του Ανδρέα Στυλιανού «Αι Περιηγήσεις του Ρώσσου Μοναχού Βασίλειου Γρ. Βάρκου» σημειώνεται ότι ο Ρώσος μοναχός, το Μάιο του 1727, επισκέφθηκε τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Σιλβέστρο, ο οποίος τον φιλοξένησε στον ξενώνα του ναού του Αγίου Αντωνίου (η Αρχιεπισκοπή βρίσκεται σε απόσταση περίπου 100 μέτρων από το ναό). Στο ίδιο βι-

Η πιο πρόσφατη ανακαίνιση στο ναό του Αγίου Αντωνίου έγινε το 2005

Το πλούσια διακοσμημένο καμπαναριό.

βλίο αναφέρεται ότι ο ναός «υπήρξε κάποτε μοναστηριακός».

Όντως, γύρω από το ναό υπάρχουν σήμερα κτίρια τα οποία ανακαινίσθηκαν τη δεκαετία του 1980 και που σήμερα χρησιμοποιούνται ως γραφεία, αίθουσες εκδηλώσεων και αποθήκες του ναού. Η πιο πρόσφατη ανακαίνιση στο ναό του Αγίου Αντωνίου έγινε το 2005, από το τμήμα Αρχαιοτήτων. Στο βιβλίο των Μαραγκού και Κούτα αναφέρεται επίσης ότι ο ναός διακοσμήθηκε με δαπάνη του δραγομάνου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου (γεννήθηκε στα μέσα του 18ου αιώνα – άγνωστο πότε ακριβώς – και εκτελέστηκε το 1809), το σπίτι του οποίου βρίσκεται σε απόσταση περίπου 50 μέτρων από την εκκλησία. Η οικογένεια Χατζηγεωργάκη εκκλησιαζόταν στο ναό αυτό.

Από την ίδια έκδοση μαθαίνουμε ότι το ξυλόγλυ-

πτο εικονοστάσι του ναού είναι του 18ου αιώνα και ότι η τεχνοτροπία της διακόσμησής του θυμίζει ρυθμό μπαρόκ.

Μέγας Αντώνιος

Γεννήθηκε το 251 στην Αίγυπτο. Γύρω στα 34 του χρόνια, αφού μοίρασε την περιουσία του στους φτωχούς, αναχώρησε στην έρημο για μεγαλύτερη πνευματική και ηθική τελειότητα. Έγινε ο ασκητής των ασκητών και πολλοί χριστιανοί τον επισκέπτονταν για να τον συμβουλευτούν. Σε ηλικία περίπου 105 χρόνων, ο Μέγας Αντώνιος παρέδωσε προς το Θεό την ψυχή του.

Η μνήμη του τιμάται στις 17 Ιανουαρίου. Μόνο κατά τη μέρα αυτή μεταφέρεται στο ναό, από το μουσείο της Αρχιεπισκοπής, η παλιά εικόνα (16ου αιώνα) του Αγίου Αντωνίου, η οποία ανήκε κάποτε στο εικονοστάσι του ναού, γεγονός που μαρτυρεί ότι ο αρχικός ναός ήταν κτίσμα παλαιότερο του 17ου αιώνα.

Πληροφορίες

Προϊστάμενος: Πρωτοπρεσβύτερος Σταύρος Καραπατάκης (Τηλ: 22316238).

Εφημέριος: Οικονόμος Σάββας Παπαϊακώβου (Τηλ: 22427812).

Ο ναός λειτουργεί κάθε Κυριακή και τις μεγάλες γιορτές. Είναι ανοικτός καθημερινά μέχρι τις 11:00 το πρωί. Παράκληση προς τον Άγιο Αντώνιο τελεία μία φορά το μήνα.

Το ρολόι

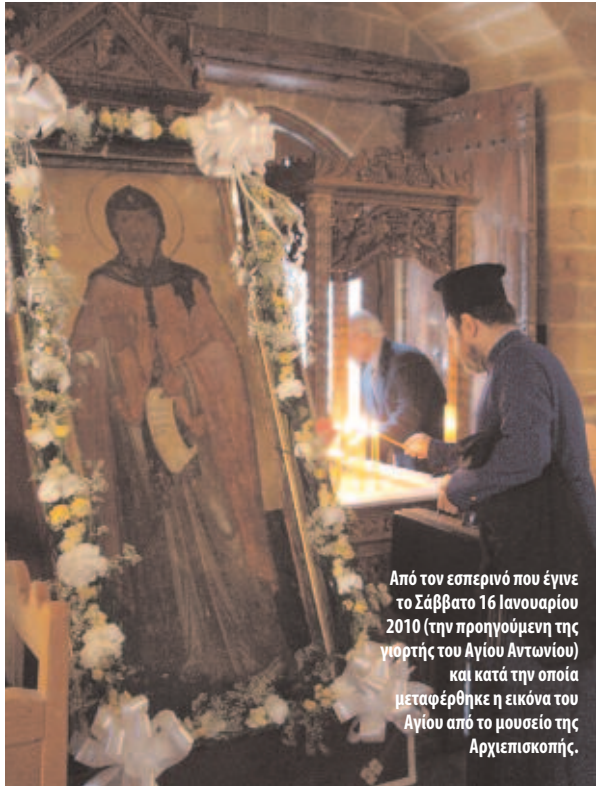
Πίσω από το παγκάρι της εκκλησίας ξεχωρίζει ένα επιβλητικό εκκρεμές που το ύψος του ξεπερνά τα δύο μέτρα. Φέρει επιγραφή «1835».

Η πλούσια διακόσμησή του απεικονίζει δύο ιστοφόρα, το ένα με έναν ψαρά μέσα. Σύμφωνα με τους νυν ιερείς και τους επιτρόπους του ναού, λέγεται ότι ήταν δωρεά (μάλλον από τάμα) γυναίκας από την Αμμόχωστο.

«Προξενητής» αλλά και προστάτης

Ο ναός του Αγίου Αντωνίου είναι στενά συνδεδεμένος με τη ζωή των κατοίκων της περιοχής, αν και οι περισσότεροι από αυτούς μετακόμισαν πλέον σε περιοχές εκτός της παλιάς πόλης. Η κοινοτάρχης Αγίου Αντωνίου (από το 1983), η κ. Θέλμα Ιωαννίδου, θυμάται τις ιστορίες – που της διηγούνταν η γιαγιά της, αλλά και οι δάσκαλοί της – οι οποίες είχαν σχέση με την παρουσία του Αγίου στη ζωή των κατοίκων. Η κοινοτάρχης κατοικεί σε σπίτι που ανήκει στο ναό και το οποίο βρίσκεται σε πολύ μικρή απόσταση από αυτόν. Όπως μας είπε, ο δάσκαλός της στην τρίτη δημοτικού τούς διηγήθηκε το θαύμα με τον Κουτσιούκ Μεχμέτ (Τούρκος διοικητής της Κύπρου το 19ο αιώνα – εκτέλεσε τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό στις 9 Ιουλίου 1821). Σύμφωνα με τη διήγηση, ο Μεχμέτ, συνοδευόμενος από στρατιώτες του, ήθελε να μπει στο χώρο του ναού και να διώξει τους χριστιανούς· όταν, όμως, κάθισε σε πέτρα που υπήρχε στο προαύλιο, το κεφάλι του στράβωσε 180 μοίρες. Ο Τούρκος διοικητής εξέ-

Από τον εσπερινό που έγινε το Σάββατο 16 Ιανουαρίου 2010 (την προηγούμενη της γιορτής του Αγίου Αντωνίου) και κατά την οποία μεταφέρθηκε η εικόνα του Αγίου από το μουσείο της Αρχιεπισκοπής.

λαβε το γεγονός ως προειδοποίηση του Αγίου Αντωνίου και αποχώρησε από την περιοχή. Σε ένα άλλο περιστατικό, σύμφωνα με διήγηση της γιαγιάς της κ. Ιωαννίδου, Τούρκοι στρατιώτες (επί Τουρκοκρατίας), που ήθελαν επίσης να ενοχλήσουν τους χριστιανούς στον Άγιο Αντώνιο, δεν κατάφεραν να βρουν την εκκλησία, επειδή ξαφνικά η περιοχή καλύφθηκε με πολύ πυκνή ομίχλη. Από την κ. Ιωαννίδου μάθαμε επίσης πως παλαιότερα πιστευόταν ότι ο Άγιος Αντώνιος πάντρευε τους ελεύθερους. Όπως μας είπε, «αυτοί που ήθελαν να βρουν σύζυγο έπρεπε να εκκλησιαστούν

επτά συνεχόμενες Τρίτες στο ναό του Αγίου Αντωνίου και ο Άγιος θα τους φανέρωνε το ταίρι τους». Όπως μας εξήγησε, ο ναός, βάσει οδηγιών της Αρχιεπισκοπής, λειτουργούσε (μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970) και κάθε Τρίτη, ανεξαρτήτως γιορτής ή της κυριακάτικης Λειτουργίας. Το γεγονός ότι η Τρίτη ήταν για τους Λευκωσιώτες μέρα προσκυνήματος στον Άγ. Αντώνη, το επιβεβαιώνει στο βιβλίο της «Χώρα, η παλιά Λευκωσία» η Αγνή Μ. Μιχαηλίδη. Εξάλλου, στο ίδιο βιβλίο σημειώνεται ότι η εικόνα της Αγίας Θέκλας που βρίσκεται στο ναό μεταφέρθηκε εκεί από την εκκλησία της Αγίας Θέκλας, όταν την κατεδάφισαν οι Ενετοί για να πάρουν την πέτρα για το κτίσιμο των τειχών. Η εκκλησία της Αγίας Θέκλας βρισκόταν, σύμφωνα με την παράδοση, στην τάφρο κάτω από τον προμαχώνα Ντ' Αβίλα.

**Παλαιότερα πιστευόταν
ότι ο Άγιος Αντώνιος
πάντρευε τους ελεύθερους**